

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

Ser. I. De fallacia & brevitare vita præsentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

S PATRIS BERNARDI ABBATIS CLARÆVALLENSIS S E R M O N E S

De Diversis.

S E R M O I.

De fallacia & brevitate vitæ præsentis.

VEra omninò sententia, Fratres, quoniam *tentatio est vita hominis super terram*^a. Siquidem fallax est, nec simpliciter fallere consuevit. Ut enim multipliciter illudat hominibus, mutat faciem, mutat vocem, modò ait, modò negat, nec erubescit: de ipsa quantitate sua diversis diversa loquitur, imò & eidem diverso tempore contraria quoque suggerit & adversa. Modò enim se brevem esse causat, modò simulat longiorem. Cum peccare delectat adhuc, gemit altius pro brevitate sua. Nec brevitatis falsa, sed gemitus fallax, quod id memoret cum mœrore, unde magis oportuerat gratulari. Siquidem bonum est ei si sic agere perseverat, ut flagitiis eius quibus voluntas modum non ponit, vel necessitas finem ponat. Expedit ei qui semper anima moritur, ut corpore citius moriatur, magis autem ei bonum erat si natus non fuisset homo ille. Et ipsa denique vitæ memoria brevioris remedium magis quam incentivum debuerat esse peccati, sicut scriptum est^b: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis*. Quod si usque adeo regnat in te peccatum, imò usque adeo delectat te servire peccato, ut doleras tibi modicum tempus esse quo servias ei, sed eousque latam diligis viam, ut omnimodis optes si posses eam etiam facere longam; velis nolis, non longè est finis eius, sed tu fateor longè es à regno Dei, & firmissimum pepigisse videris cum morte foedus, pactum cum inferno.

^a Job. 7. a

Quam falsa & fallacia hominū judicium.

Malis expedit non esse longæ vos.

^b Eccli. 7. d
Memoria mortis frangit peccati.

Erraverunt (ait Propheta) *in solitudine in inaquoso, viam civitatis habitaculi non invenerunt*. Solitudo hæc superborum est, quia solos sese reputant, solos appetunt reputari. Literatus est? odit socium Astutus in negotiis sæcularibus? neminem vellet sibi similem inveniri. Pecuniosus est? si ditescere viderit alterum, cruciatur. Fortis est aut formosus? da ei parem, & contabescit. Solitarius est, sed erroneus. Errat in solitudine sua: non enim solus habitare poterit super terram. Nec mirum quod so-

^c Ps. 106. a
Superbia impatiens consortii.

Bbbb 2.

litu-

litudini huic, *inaquosum* additur: ut dicatur, in solitudine in *inaquoso*. Sicut enim in solitudinibus aquæ deesse solent, & loca deserta sterilia quoque & arida esse consueverunt, sic superbiam impoenitentia comitatur. Elatum enim cor, durum & expers est pietatis, ignarum compunctionis, siccum ab omni rore gratiæ spiritualis, quia superbis Deus resistit, humilibus vero dat gratiam ^d. *Qui emittis fontes in convallibus, inter medium montium* (ait Propheta ^e) *pertransibunt aqua*. Hinc est quòd de seipso miserabiliter conquerens ait ^f, *Anima mea sicut terra sine aqua tibi*. Siquidem aquæ inopia non modo aridum, sed & sordidum facit, dum non est quo laveris: & humanum cor lachrymas nesciens, non modo durum, sed & impurum esse necesse est. *Lavabo*, ait ^g, *per singulas noctes lectum meum*, ut conscientiæ maculas diluam. *Lachrymis meis stratum meum rigabo*, ne in me quoque fiat quod scriptum est, de semine quod cecidit supra petram, & natum aruit, quia non habebat hu-

dIacob. 4. b

ePsal. 103. b

fPsal. 142. b

gPsal. 6. b

hMatt. 13. a

iRom. 8. c

kPsal. 11. b

*Diaboli: de

quo

Apoc. 12.

descend. ad

vos Diab.

habens irā

mag. sciens

quod modi-

cum tem-

pus habet.

*ISap. 2. b

Impii ex vita

brevitate, lu-

curiandi oc-

casione su-

mentes, insu-

niunt.

Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non in venerunt. Erraverunt planè in inavio, & non in via. Neque enim via est lata via. Rectitudo quippe ad viam, latitudo ad planitatem magis quam ad viam pertinet. Solitudo in via lata est via: & ubi nulla est via, totum est via. Sic est vita exposita vitiis, latissimos habens hinc inde terminos, quia nullos terminos habens. Nec vita sane dicenda est, quia nimirum soli vivitur morti, Apostolo teste, qui ait ⁱ: *Quia si secundum carnem vixeritis, moriemini*. Sic nec circuitus via, & tamen impiorum est via, sicut scriptum est ^k: *In circuitu impii ambulat*. Ipsa est spaciofa via, cuius latitudinis spacium nullis clauditur metis, ubi nec lex est, nec prævaricatio. Huiusmodi ergo filiis diffidentiæ qui totos sese corporeis voluptatibus & propriis voluntatibus tradiderunt, fiducialiter fallax vitam brevem sese esse fatetur, ut carnaliter doleant quòd instar principis sui* modicum tempus se habere cognoscant, atque eo vehementius ad omne flagitium inardescant, sicut quidam dicere referuntur ^l: *Non nos prætereat flos temporis, coronemus nos rosis antequam marcescant*. Nullum pratum sit quod non pertransseat luxuria nostra, nullus sit expers luxuriæ nostræ, ubique relinquamus signa latitiæ, quoniam hæc est pars, & hæc est fors nostra. Et manifestius: *Manducemus & bibamus, cras enim moriemur*. Verum id quidem respondebit eis cras iustitia sua: nec manentem hic civitatem habent vel ipsi qui viam civitatis habitaculi non invenerunt. Sed quodeo magis peccare festinant, prorsus insaniunt. Sane eisdem ipsis si quando forte imminentis sibi mortis coeperint horrere memoriam, & terribilem expectationem iudicii contremiscere, continuo vitæ huius fallacia longam se esse mentitur:

ut

ut quam paulo ante brevem esse dolebant peccato vitam, nunc eandem repente inveniunt usque adeo prolongatam, ut securè se posse putent non modicam adhuc partem consumere in peccatis, quòd reliqua longa sit, & sufficiat ad agendam pœnitentiam pro peccatis. Cæterum sicut prioribus nisi resipuerint, timor quem timent eveniet, imò gravius quam quòd venturur accidet eis, ut non modo flagitiorum tempus velociter transeat; sed & succedat tempus aut magis æternitas suppliciorum: ita & his cum dixerint pax & securitas, repentinus superveniet interitus, ut non possint nec dimidiare dies quibus sese somniant adhuc esse victuros, non illam quam sibi pollicentur dimidiationem explere dierum.

*Vitam modò
brevem modo
longam sibi
sunt.*

Vobis Fratres nec jam à tristitia veræ brevitatis, nec à fallaci consolatione simulatæ longitudinis timeo, quod certissimè jam cœperitis ire in civitatem habitationis, nec ambuletis in invio, sed in via. Vereor autem ne vobis quoque, sed aliter vita ipsa simulatione longitudinis illudere velit, non consolationem hinc afferens, sed magis inferens desolationem. Vereor, inquam, ne longiorem sibi vitam superesse quis reputans, & grandem sibi restare autumans viam, obruatur à pusillanimitate spiritus, & labores tantos & tam diuturnos sustinere posse desperet: quasi vero non secundum multitudinem dolorum suorum in corde suo consolationes divinæ lætificent animas electorum. Et nunc quidem secundum multitudinem dolorum, dum adhuc quasi ad mensuram dantur. Cæterum post hæc, delectationes, non jam consolationes in dextera eius usque in finem. Concupiscamus illam dexteram, Fratres, quæ totos amplexabitur nos, suspiremus ad delectationes illas; ut sicut breve est omninò tempus, etiam pauci videantur nobis dies præ amoris magnitudine. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis*. Jucunda promissio, & votis omnibus amplectenda. Non enim astabimus quasi inanes & vacui spectatores, nec gloria quasi extrinsecus revelabitur nobis, sed in nobis. Videbimus enim Deum facie ad faciem, sed non extra nos, quia in nobis erit, utique omnia in omnibus. Nimirum plena erit gloria illa etiam omnis terra, quanto magis anima ipsa replebitur? *Replebimur* inquit, *in bonis domus tuæ*. Et quid dico quòd non aderit nobis gloria, sed inerit? Nunc quoque in nobis est, sed tunc revelabitur. Nunc enim filii Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus.

Tentatio piorum quibus tedio est longior vita ob continuos, quos secù trahit, labores.

**m Rom. 8. d
Remediū eius
consideratio
futuræ retri-
butionis &
glorie.*

n Psal. 64. a

Fratres mei, si non accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Ego enim dico quoniam omnia. Et si mihi non creditis, Apostolo credite: *Qui proprio, ait, filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non omnia etiam cum illo nobis donavit?* Hæc nempe potestas filiorum DEI, quam dedit his qui receperunt eum. Hæc gloria cuiusque fidelis, gloria quasi adoptati à

**o Rom. 8. f*

Patre, per eum utique cuius gloriam vidimus, gloriam quasi Unigeniti à Patre. Audi denique potestatem *P*, *Omnia, inquit, possibilia sunt credenti.*

Sed adhuc multa, inquires, graviter inquietant, multa evidentius ad-
 versantur. Et miror quomodo omnia data memores, quibus ferè nulla fa-
 mulantur ad votum. Servire nobis videntur aliqua sed cum labore no-
 stro: nec nisi prius servierimus eis. Jumenta ipsa nisi fuerint à nobis nu-
 trita, nisi domita, nisi fuerint pabulo sustentata, non adjuvant. Terra ipsa
 quæ debuerat nobis esse germanior, non sine sudore vultus nostri panem
 nobis ministrat, imò & cum coluerimus eam, spinas & tribulos germinat
 nobis. Et cætera omnia denique si diligenter consideremus, servitium à
 nobis magis exigunt quàm exhibent nobis: ut ea interim fideam quæ sunt
 parata nocere, ut est ignis ad exurendum: aqua ad submergendum: fera
 ad lacerandum. Et hæc quidem ita se habent, sed tamen non mentitur A-
 postolus etiam alio loco manifestius asseverans scire se *quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti.* Veruntamen solerter attēde quòd non ad libitum famulari: sed coo-
 perari dicit ad bonum. Neque enim ad voluntatem serviunt, sed ad utili-
 tatem: non ad voluptatem, sed ad salutem: non ad votum, sed commo-
 dum nostrum. Usque adeo siquidem in hunc modum omnia nobis coope-
 rantur in bonum, ut inter hæc omnia etiam ea quæ nihil sunt numeren-
 tur, molestia, morbus, & ipsa mors etiam, & peccatum, quæ quidem con-
 stat naturas non esse, sed naturæ corruptiones. An vero ei peccata ipsa non
 cooperantur in bonum, qui ex eis humilior, ferventior, sollicitior, timora-
 tior & cautior invenitur.

Hæ sunt erga primitiæ spiritus, hæ primitiæ regni, hæ gloriæ præliba-
 tio, hoc potestatis initium, & arrha quædam paternæ hæreditatis. Cæte-
 rum cum venerit quòd perfectum est, evacuabitur quod ex parte est, ut ad
 votum deinceps omnia disponatur, quòd indissolubili vinculo copulata si-
 bi utile & jucundum separari ultra non possit. Hoc nempe erit illud æter-
 num gloriæ pondus de quo identidem ait Apostolus: *Momentaneum, in-
 quit, hoc est leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum
 gloriæ pondus operatur in nobis.* Perge ergo murmurare & dicere: Longum
 est, grave est, non possum tam immania & tam diuturna portare. Aposto-
 stolus *momentaneum & leve* perhibet esse quod tolerat: & certe nec dum
 à Judæis quinquies quadragenas una minus accepisti; nec dum nocte ac die
 in profundo maris fuisti, nec dum plus omnibus laborasti, postremo nec
 dum usque ad sanguinem restitisti. Vide ergo quam non sunt condignæ
 ad gloriam passionis. Quod tribulationis est, momentaneum est & leve:
 quod gloriæ, æternum est, & pondus etiam supra modum in sublimitate.
 Quid in incertum tibi dies & annos numeras? Transit hora, transit &
 pœna;

*Homini quo-
modo donata
omnia.*

*q Rom. 8. c
Diligentibus
Deum omnia
cooperantur
in bonum.*

*Etiam mor-
bus, mors &
ipsum pecca-
tum.*

2. Cor. 4. d

*NOTA,
Labor brevis,
merces per-
petua.
Passio mo-
mentanea,
gloria æterna.*

poena! nec accedunt sibi, sed cedunt potius & succedunt. Non sic gloria, non sic remuneratio, non sic merces ipsa laboris: nescit vicissitudinem, nescit finem, manet tota simul, & manet in æternum. *Cum dederit* (inquit *s*) *dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini.* Sufficit enim nunc cuique diei malitia sua, nec laborem suum poterit reservare sequenti; sed omnium merces laborum in una illa die reddetur, cui altera non succedit. *Reposita est mihi corona iustitiæ* (ait Apostolus *t*) *quam reddet mihi non illis, sed in illum diem iustus iudex.* Melior est enim dies una in atriis illis super milia *u*. Guttatim poena bibitur, liquando sumitur, per minutias transit: *u* *Psal. 83. c* nam in remuneratione torrens est voluptatis, & fluminis impetus, torrens inundans lætitiæ, flumen gloriæ, & flumen pacis. Flumen planè est, sed quod affluat, non quod fluat vel effluat. Flumen non quod transeat vel pertranseat, sed quod abundet.

Æternum, inquit, *gloriæ pondus.* Non enim nobis gloriosa vestis, non gloriosa domus, sed ipsa gloria promittitur. Si quid vero illorum aut simulum aliquando dicitur, figura est. Nam in veritate justorum expectatio, non aliquod lætum, sed ipsa lætitia est *u*. Gaudent in cibis, gaudent pompis, gaudent in divitiis, gaudent & in vitiis homines, sed luctus extrema occupat eiusmodi gaudiorum, quod gaudium in materia convertibili mutari necesse sit re mutata. Accenditur cereus: non purum lumen est, sed lucerna: liquidem ignis ipse propria fomenta consumit, nec nisi ipsa consumptione fovetur. Porro deficiente materia etiam ipse deficiet: & ubi illam videris prorsus exustam, hunc quoque nihilominus extinctum esse reperies. Sicut ergo flammæ illius novissima fumus occupat & caligo, sic lætitia lætæ rei in tristitiam commutatur. Nobis autem non favum mellis, sed purissimum & liquidissimum mel reposuit Deus, ipsam plane lætitiæ, vitam, gloriam, pacem, voluptatem, amœnitatem, fœlicitatem, jucunditatem & exultationem thesaurizavit nobis Dominus DEUS noster: & hæc omnia unum, ut sit participatio Hierusalem in idipsum. Et hoc unum & idipsum non nisi ipse, sicut supra meminimus, dicente Apostolo *u*, quoniam erit DEUS omnia in omnibus. Hæc merces nostra, hæc corona nostra, hoc bravium nostrum, ad quod utinam sic curramus, ut comprehendamus. Fratres, nunquam prudens agricola seminandi opportunitatem reputat longiorem, quod futuræ messis desiderat ubertatem. Vestri autem dies non minus utique quàm capilli omnes numerati sunt: & sicut pilus de corpore, sic & momentum de tempore non peribit. Habentes ergo talem promissionem, charissimi, non deficiamus aut fatigemur aliquando: nec grave causamur onus Christi: quod teste ipso leve est; vel jugum, quod revera suave est: sed ad omne quod videmur portare pondus diei, æternum gloriæ pondus cogitemus. Ad quam nos sua miseratione

*Psal. 93. a**2. Tim. 4. b**Psal. 83. c**Prov. 10. d**Breve gaudium mundanorum.**Elegans simile.**Ad gaudium piorum stabile & perpetuum.**1. Cor. 1. d & Coloss. 3. b*

z Psal. 113. b

ratione perducat virtutum dominus & rex gloriæ, cui interim devota humilitate clamamus; Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam &c.

S E R M O II.

De Obedientia, Patientia, & Sapientia, seu, de noscendo seipsum, quod homines sumus.

Religiosorum
vocatio &
vacatio.

a Psal. 136.

b Psal. 145. a

c Psal. 9. g

† S August.

d Job. 5. b

Homo natus
ad laborem
& dolorem.

e Psal. 9. g

f Psal. 55. a

g Pl. 118. b

h Psal. 37. d

In hac vita
nemo sine la-
bore, vel do-
lore.

i Psal. 72. a

Esti quidem
bruto stupore
insensibiles.

& Isa. 57. d

Obsecro vos, Fratres, per communem salutem, studiose suscipite datam vobis opportunitatem operandæ salutis. Obsecro per misericordiam, pro qua tam miserabiles vos facere studuistis, facite ad quod venistis, ad quod ascendistis de fluminibus Babylonis. *Super flumina Babylonis* (ait Propheta ^a) *illic sedimus & flevimus, dum recordaremur tui Sion.* Nulla vobis hic nutriendorum liberorum cura, nulla sollicitudo quomodo placeatis uxoribus: non de nundinis, non de negociis sæcularibus, non de ipso victu & vestitu necesse est cogitare. Procul à vobis magna quidem ex parte diei malitia, & sollicitudo vitæ. Sic abscondit vos Deus in abscondito tabernaculi sui. Vacate itaque, dilectissimi, & videte, quoniam ipse est Deus ^b. Verum ut hoc quandoque possitis, curandum est vobis prius ut videatis quid estis vos, & juxta eiusdem Propheta ^c vocem, *sciant gentes quoniam homines sunt.* Huic duplici considerationi tota hæc vestra vocatio tribuatur, sicut sanctus orabat †: *Deus noverim me, noverim te.* Quomodo enim natus sibi videtur homo, si labores fugitans & dolores? Aut quomodo scit se esse hominem, qui ad id paratus non est ad quod natus? *Homo*, inquit ^d, *natus ad laborem.* Nam ad laborem natum se dubitet, qui non natus est in dolore. Sed dolorem parturientis, clamor: laborem, proliis fletus indicat & vagitus. *Quoniam tu laborem & dolorem consideras*, ait Propheta ^e: *Labor in actionibus: dolor in passionibus est.* Proinde qui se noverat hominem, ad utrumque paratus supplici confessione dicebat ^f: *Paratum cor meum Deus: paratum cor meum.* Et geminam hanc præparationem evidentius exprimens, de actione quidem. *Paratus sum* (ait ^g) *& non sum turbatus, ut custodiam mandata tua.* De passione verò: *Ego*, inquit ^h, *in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.*

Nemo sane in hac misera vita geminam hanc vexationem se evadere gloriatur. Nemo quippe ex omnibus filiis Adæ sine labore hic vivit, nemo sine dolore. Est qui declinat aliquos, sed incidit procul dubio in graviore. *In labore*, inquit ⁱ, *hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.* Non tamen continuo sine labore sunt, aut minime flagellantur. Denique propterea, inquit, *tenuit eos superbia.* Gravis equidem labor. *Operti sunt iniquitate & impietate sua*, gravibus plane flagellis. Siquidem non est gaudere impiis, dicit Dominus ^k. Quod enim

nec